

Se află Europa într-un nou moment 1973?

Mihnea Cătuți

Op-ed, martie 2026

Singura cale a Uniunii Europene către prosperitate și securitate energetică pe termen lung este să renunțe la dependența de importurile de combustibili fosili prin electrificarea economiei, dezvoltarea producției domestice de energie curată și consolidarea bazei industriale. O strategie europeană unitară în domeniul energiei și industriei, care combină reziliența la crize cu decarbonizarea pe termen lung, nu reprezintă doar o opțiune politică, ci o necesitate critică.

Criza petrolului din 1973 a scos la iveală dependența periculoasă a Europei de importurile de țiței. Șocul energetic de atunci a forțat o regândire a priorităților europene, generând, în unele locuri, o transformare profundă. Danemarca, de exemplu, a mizat pe energia eoliană, sprijinind o industrie a turbinelor în fază incipientă și pregătind terenul pentru unul dintre cele mai de succes ecosisteme de tehnologie curată din lume. Vestas a lansat prima sa turbină eoliană comercială în 1979, în același an în care Jimmy Carter a instalat în mod simbolic panouri solare pe acoperișul Casei Albe – Ronald Reagan avea să le îndepărteze discret în 1986.

Danemarca și-a menținut abordarea. Astăzi, energia eoliană generează aproape 60% din energia electrică daneză, iar doi dintre cei mai mari cinci producători de turbine din lume au o parte importantă a operațiunilor lor acolo. Crizele energetice pot fi puncte de cotitură, dar numai dacă liderii aleg transformarea în locul retragerii. Dar chiar și Danemarca, în ciuda succesului său în domeniul energiei eoliene, rămâne dependentă de importurile de combustibili fosili pentru transport și încălzire. Dacă pionierul energiei curate din Europa mai are încă un drum lung de parcurs, amploarea provocării pentru restul continentului este imensă.

UE a ajuns din nou într-un moment critic. Prețul țițeiului Brent a depășit 100 de dolari pe baril pe 9 martie. Prețurile gazelor naturale la hubul olandez TTF au depășit 60 de euro pe MWh, trimitând unde de șoc în industria europeană, care încă nu și-a revenit după criza din 2022. Ambele cotații s-au mai redus pe 10 martie, dar dinamica de piață rămâne volatilă. Uniunea se află într-o poziție mai bună decât atunci – infrastructura de GNL s-a extins, iar importurile de gaz rusec au fost în mare parte înlocuite. Cu toate acestea, vulnerabilitatea structurală se menține. Europa importă în continuare peste 90% din petrolul și gazele necesare, plătind aproximativ de trei ori mai mult decât industria americană pentru gazul natural. Acesta nu este un dezavantaj de moment, este o slăbiciune sistemică.

Răspunsul UE la instrumentalizarea gazelor de către Rusia a fost remarcabil. Ponderea gazului rusec a scăzut de la 45% din importurile UE în 2021 la [aproximativ 13%](#) în 2025. Importurile de petrol rusec au scăzut [sub 3%](#). În același timp, consumul european de gaz a

scăzut cu 20% între 2021 și 2024. În ianuarie 2026, UE a adoptat un regulament care elimină complet gazul rusesc. Europa a demonstrat că poate acționa decisiv, în ciuda anumitor rezistențe interne. Dar gazul rusesc ieftin a fost înlocuit de o dependență continuă de piețele volatile de hidrocarburi și de furnizori guvernați de o geopolitică incertă.

Momentul actual nu trebuie să devină o oportunitate ratată. REPowerEU a demonstrat că UE poate combina gestionarea crizelor pe termen scurt cu reorientarea pe termen lung, asigurând aprovizionarea de urgență cu carburanți și accelerând în același timp dezvoltarea surselor alternative de energie. Spre deosebire de anii 1970, când țările europene au negociat individual cu exportatorii de petrol și au creat în cele din urmă Agenția Internațională pentru Energie, criza actuală necesită un salt în integrarea europeană și o strategie energetică cu adevărat unificată.

În primul rând, Europa trebuie să se decupleze de importurile de combustibili fosili cât mai rapid posibil. În al doilea rând, trebuie să consolideze parteneriatele cu vecini de încredere, precum Norvegia și Regatul Unit, totodată exploatarea și în mod inteligent resursele interne de hidrocarburi, precum zăcămintul offshore Neptun Deep din România, care poate contribui la înlocuirea aprovizionării rusești în sud-estul Europei, inclusiv în Balcanii de vest. Diversificarea nu mai reprezintă însă un scop în sine, ci poate doar câștiga timp.

Adevărata transformare constă în electrificare. UE își generează deja peste 70% din energia electrică din surse interne cu emisii reduse de carbon. Creșterea ratei de electrificare a industriei, a încălzirii și a transporturilor poate reduce dependența de importuri și poate oferi industriilor prețuri mai previzibile la energie. Acest lucru necesită investiții masive în rețele, stocare și flexibilitate, precum și reforme ale fiscalității energiei, care în prezent penalizează energia electrică în raport cu gazul. Europa trebuie să devină, treptat, un electro-stat, a cărui economie funcționează pe baza energiei electrice curate produse intern și mai puțin pe bază de hidrocarburi importate.

Pentru a realiza acest lucru la scară, UE ar trebui să învețe din experiența Chinei. În anii 1990, Beijingul a impus companiilor străine să formeze întreprinderi comune de tip joint-venture cu firme locale, asigurând transfer de tehnologie. Europa are nevoie de mecanisme similare. Dacă companiile chineze din domeniul tehnologiilor curate doresc să aibă acces la piața europeană (și în special la achizițiile publice), acestea ar trebui să producă local, să transfere know-how și să se integreze în lanțurile valorice europene. Propunerea din recent-publicatul [Industrial Accelerator Act](#) introduce deja măsuri importante în acest sens, care ar trebui consolidate în dezbaterile legislative. Autonomia strategică în domeniul tehnologiilor curate nu mai denotă protecționism, ci privește supraviețuirea economică a Europei. Aceasta nu înseamnă izolare comercială de restul lumii. Parteneriatele reciproc avantajoase vor rămâne esențiale, nu în ultimul rând ca mijloc de proiectare a influenței și a standardelor europene în lume.

Arhitectura climatică a Europei trebuie consolidată, nu slăbită. Tentația politică în momentele de creșteri bruște ale prețurilor energiei este de a elimina reglementările de mediu. În acest moment, o astfel de reacție ar fi greșită. Sistemul UE de comercializare a certificatelor de emisii de carbon (EU ETS) trebuie reformat pentru a gestiona mai bine volatilitatea prețului carbonului pe termen scurt, așa cum a fost reformat în trecut pentru a remedia prețurile

excesiv de mici ale certificatelor. Mecanismele de protecție împotriva relocării emisiilor de carbon (*carbon leakage*), care în prezent recompensează *status quo-ul*, ar trebui transformate în instrumente autentice de stimulare a investițiilor în tehnologie, canalizând resursele către transformarea industrială în loc să subvenționeze modelele economice existente.

Capacitatea Europei de a prospera pe scena globală va depinde de menținerea unității politice în atingerea obiectivului de renunțare treptată la combustibilii fosili, de electrificare a economiei și de construire a unei arhitecturi climatice reziliente pe termen lung, dar capabilă să răspundă la șocurile pe termen scurt. Acest lucru devine aproape la fel de important ca întărirea capacității de apărare. Înarmarea și consolidarea militară fără remedierea vulnerabilităților economice structurale la șocurile care au zguduit periodic continentul începând cu anii 1970 ar fi, în cele din urmă, în zadar.

Lecția ultimei jumătăți de secol este clară: cei care se transformă în urma unei crize prosperă, iar cei care se retrag rămân expuși la următoarea criză.

EPG este un think-tank independent, non-profit, dedicat politicilor energetice și climatice din România și Uniunea Europeană. Înființat în 2014, EPG funcționează ca un institut de cercetare în domeniul politicilor publice, fiind finanțat în principal prin granturi competitive, organizații filantropice și, într-o măsură limitată, proiecte din sectorul privat. EPG urmărește să promoveze un dialog fundamentat pe dovezi privind echilibrul dintre decarbonizare, competitivitate economică și echitate socială, implicând factori de decizie, industrie și publicul larg.

Scan for more
publications

